

Relació dels mòduls que conformen l'exposició

Les claus d'aquesta història

Obriu la porta del temps, i mireu al vostre voltant... Si us fixeu en el que us envolta, de ben segur que aprendreu a reconèixer-hi una part del llegat dels ibers.

Al segle VI aC, es començà a gestar a l'àrea mediterrània més occidental una cultura genuïna. Entre fenicis i grecs, cartaginesos i romans, hi trobem una proposta diferent: els ibers.

Però els ibers no foren pas una civilització efímera. Avui encara podem reconèixer les empremtes que van marcar al seu pas. Algunes d'aquestes invencions foren originals, i d'altres adaptacions o fins i tot còpies. Però lluny de ser desdenyades per les poblacions posteriors, es van incorporar a l'herència que els ibers ens han deixat.

Acompanyeu-nos a esbrinar quina és la nostra herència, quin és el nostre patrimoni.

Arribar i moldre!

Pans, coques, farinetes... Per obtenir aquests aliments calia processar el cereal, i una de les primeres innovacions que trobem entre els ibers és el molí rotatori.

Al llarg de la prehistòria, la mòlta dels cereals era un procés llarg, que requeria molt d'esforç. Es produïa amb els molins de vaivé, on la farina es produïa per la fricció d'una pedra impulsada per les mans, fent-la lliscar amunt i avall sobre una superfície abrasiva. Els ibers se les van enginyar per fer aquest procés més senzill. Articulant dues moles circulars, feien escolar el cereal per un orifici, i amb un moviment giratori de la pedra superior n'obtenien la farina.

Verba volant scripta manent

I és que les paraules se les endú el vent, i només romanen aquelles que han estat escrites.

És en l'època ibèrica quan trobem la primera escriptura autòctona. Voleu saber per què?

L'aparició de l'escriptura s'ha relacionat amb la necessitat de documentar transaccions, tractes comercials o relacions comptables. La complexitat creixent de la cultura ibèrica en requeria l'adopció. Malgrat que encara no coneixem el seu significat, sí que sabem per a què l'empraven. Les inscripcions sovint tenen un caràcter breu i testimonial, ja que moltes vegades el suport escollit les condiona: sobre les ceràmiques hi escrivien qui les fabricà o a qui pertanyien, i sobre làmines de plom, contractes i documents comercials.

Els testos s'assemblen a les olles

De la vaixel·la de taula al magatzem, passant per la cuina i el rebost, l'ús del torn permetrà un estol de formes ceràmiques molt variat, algunes de les quals encara les podeu trobar ben iguals a casa vostra.

La ceràmica viurà un moment d'eclosió al llarg de la cultura ibèrica, que és quan, en les nostres contrades, s'introduirà l'ús del torn. Aquesta nova tecnologia permetrà una major variabilitat en les formes, tot i que també caldrà un procés de producció més acurat, fent necessari un artesanat especialitzat. A les velles olles, fetes a mà, s'hi afegiran ara objectes variats, tant d'ús quotidià com peces molt més elaborades i decorades. I és que nous usos ens portaran noves formes.

Cinc cèntims sobre la moneda

De ben segur que si mireu a les vostres butxaques trobareu algunes monedes. Els ibers seran la primera cultura autòctona que en començà a encunyar, i no són gaire diferents de les que fem servir avui.

Al llarg de l'època ibèrica, bona part de les transaccions es resolien amb el bescanvi. Malgrat que l'economia no estava plenament monetitzada, el seu ús es va fer més comú a mesura que avançava el temps. L'adopció de la moneda, introduïda a la península pels grecs, s'anà consolidant, molt lligada a les despeses dels salaris dels soldats i mercenaris, i als impostos que van exigir els conqueridors romans. Diverses tribus i ciutats ibèriques van convertir-se en centres d'encunyació.

Desperta ferro!

La introducció del ferro, esdevinguda abans dels ibers, no aconseguí per ella mateixa popularitzar-ne l'ús. Ornaments, objectes rituals, alguna arma... Seran els ibers els qui aconseguiran democratitzar-ne l'ús, tot portant el ferro a l'àmbit quotidià.

Les característiques d'aquest metall en comparació amb el bronze i el coure permetien desenvolupar un nou conjunt de tasques. Però primer calia dominar la nova tecnologia, que requeria coneixements i processos complexos: l'obtenció del mineral, la depuració en forns de reducció i la feina del forjat. S'obria ara un nou món de possibilitats que afectaria tots els àmbits de la vida dels ibers, aplicant el ferro a la producció des de claus fins a serres, des d'espases fins a ganivets. Però especialment important fou la fabricació d'eines del camp, que van permetre una major producció agrícola.

A pastar fang!

La recepta és senzilla: aigua, terra i palla... i a pastar. Aquesta és la base amb la qual s'aixecaren moltes parets en època ibèrica.

Ja fos en forma de tovots (maons sense coure) o, tal vegada, amb seccions d'encofrat, el fang serà la matèria escollida per a la construcció. Pedres i terra conviuran fins a l'arribada dels romans, quan noves tècniques les aniran substituint, i adoptaran el morter de calç per unir les pedres, o faran els primers sostres amb teules ceràmiques, com els que avui encara utilitzem.

Si vis pacem para bellum

Qui a espasa mata, a espasa mor. I per evitar-ho, els ibers esmerçaren molts esforços per defensar-se, construint veritables fortaleses, expressió del seu poder, fins aleshores inèdites a casa nostra: si volies la pau, calia preparar-te per a la guerra.

Muralles, torres i fossats són part del paisatge del poder que ens han llegat els ibers. Aprofitant indrets de bon control visual i de difícil accés, hi trobem ubicats la majoria dels assentaments ibèrics, tot facilitant així les tasques defensives. A la tria d'aquests emplaçaments calia afegir la fortificació dels vilatges, per fer-ne punts difícilment expugnables. Però no confiaven la defensa només a aquests elements estructurals, sinó que en època ibèrica veurem com evolucionarà el conjunt d'armament, per tal de permetre una defensa complexa, organitzada i més ofensiva.

A imatge i semblança dels ibers

Estudis recents de genètica antiga i de la població actual ens mostren com una gran part de l'ADN dels catalans actuals es relaciona amb els antics ibers. De la mateixa manera, la nostra cultura, qui som avui, també és en part l'herència de qui érem aleshores. Han passat més de 2000 anys, però l'empremta de l'enginy i de la gent que ens ha precedit és ben present entre nosaltres.

